

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Eesti Juudi Muuseum
museum@jewish.ee

Teie 10.07.2025
Meie 28.07.2025

nr 2-6/25-5947-2

Patarei mälestusmuuseum

Austatud proua Jakobson, Austatud pearabi Kot,

täname Teid pöördumise eest seoses endisesse Patarei merekindluse hoonesse rajatava mälestusmuuseumiga.

Hindame kõrgelt Teie pühendumust holokausti ohvrite mälestuse jäädvustamisele ning seonduvalt Eesti ajaloolise mälu hoidmisele ja peame Teie poolt tõstatatud teemasid väga sisuliseks ja oluliseks, mis väärivad kaheldamatul põhjalikku tähelepanu.

Nagu viitate, otsustas Vabariigi Valitsus 03.07.2025 toetada mälestusmuuseumi rajamist endise Patarei vangla hoonetekompleksi. Otsus põhines Vabariigi Valitsuse varasemal otsusel 26.aprillist 2018. aastal „Riigi huvide kujundamisest Patarei kinnistutel,“ millega kiideti heaks endise Patarei vangla hoonete müügi tingimused ning kohustati Justiitsministeeriumi sõlmima kommunismikuritegude muuseumi rajamiseks ja Patarei kasutamiseks üürilepingu Riigi Kinnisvara AS-iga.

Seega riigi toetusel rajatava muuseumi kontseptsiooni keskmes on olnud algusest peale kommunistlike režiimide kuritegude käsitlemine, ent sellega ainult ei piirduta. Ekspositsioon tutvustab ka Patarei hoonete ajalugu laiemalt – nii selle rajamist kindlusehitisena 19. sajandil kui ka ümberehitamist ja kasutamist vanglana 20. sajandil.

II maailmasõja ajal oli Patarei vangla samuti ka holokausti kuritegudega seotud paik ja sedagi teemat käsitletakse valmivas ekspositsioonis. Holokausti teema kajastamine algab juba muuseumi välialal, kuhu on kujundatud mälestusala holokausti mälestuskividega, mis on juba varasemalt Patarei juurde paigutatud. Kompleksi näitusealal on holokausti teemale eraldatud eraldi ala. Ekspositsiooniga antakse üldine ülevaade holokausti kuriteost kui sellisest ja tuuakse välja Eesti seos holokaustiga - sh Eesti juudi kogukonna saatus II maailmasõjas, Saksa võimude poolt Eestisse konvoeeritud välisriikide juutide lugu (Vaivara koonduslaagri võrgustik, Klooga massimõrv jm) ning tuuakse eraldi välja Prantsuse juutide, *Convoi 73* seotud vangide saatus, kuna just neid hoiti kinni Patarei vanglas enne nende viimist mõrvapaika.

Lisaks on kavas kommunistlike kuritegusid käsitlevas ekspositsioonis kajastada NSV Liidu režiimile olemuslikku juudivaenulikkust poliitikat, sihipäraseid repressioone ja terrorit juudi usu-, kultuuri- ja hariduselu edendajate suhtes. Juudi rahvuse esindajad kogesid NSV Liidus süstemaatilist riiklikku antisemitismi, sellega kaasnenud traagikat tuleb laiemalt teadvustada.

Okupeeritud Eesti territooriumil toime pandud holokaust, samuti muud juudi rahvuse, usu ja kultuuri vastu suunatud kuriteod on olnud 1998.a president Meri algatusel kokku kutsutud rahvusvahelise

Inimsusvastaste Kuritegude Uurimise Eesti Rahvusvahelise Komisjoni ja on selle järglase Eesti Mälu Instituudi fookusteemade hulgas. Uute ruumide kasutusele võtmisega jätkub sel teemal akadeemiline uurimistöö, haridusprogrammide koostamine ja erinevate näituste ettevalmistamine.

Seega - Patarei vangla mälestusmuuseumi rajamisega avanevad lisavõimalused teadvustada nii Eestis kui ka külastajate kaudu laiemalt nii holokausti õuduseid kui ka muid juutidele suunatud inimsusevastaseid kuritegusid 20.sajandil. Nagu olete oma kirjas märkinud, on Eesti Rahvusvahelise holokausti mälestamise ühenduse (IHRA) liige ja osaleb selle töös. Eesti Vabariik jätkab oma rahvusvahelist kohustust hoida elus holokausti mälestust, edendada haridust ja vastupanu antisemitismile, sealhulgas läbi tiheda koostöö organisatsioonidega nagu IHRA.

Justiits- ja Digiministerium hindab koostööd Eestis tegutsevate juudi organisatsioonide ja Eesti Mälu Instituudi vahel äärmiselt vajaliku ja kasulikuna. Instituut on väljendanud rahulolu senise hea tasemel ja vahetu koostöö üle MTÜ Eesti Juudi Muuseumiga, koostöö on jätkumas holokausti ja NSV Liidu juudivastaseid kuritegusid käsitlevad näituseosa koostamisel avatavas muuseumis.

Juhul, kui teil on täiendavalt soovi nendel teemadel arutleda, olen loomulikult valmis Teiega kohtuma.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Helle Ruusing
Helle.Ruusing@justdigi.ee